

Dret a respirar un aire net

L'enemic invisible

Descripció de la iniciativa

La contaminació ambiental és un problema invisible però amb conseqüències ben visibles. Barcelona no n'és una excepció, i la seva àrea metropolitana també excedeix els límits màxims de contaminació establerts per la Directiva europea de qualitat de l'aire des de l'any 2011. Els estudis assenyalen que el 95% de la població està potencialment exposada a un aire més contaminat que el que recomana l'Organització Mundial de la Salut.

Durant el 2017, la Plataforma per la Qualitat de l'Aire (PQA) ha treballat per aconseguir els canvis socials i polítics necessaris per fer efectiu el dret a respirar un aire net, objectiu per al qual va ser creada l'any 2015. Això implica articular propostes des de les entitats que lluiten contra la contaminació de l'aire, impulsar campanyes i presentar propostes a organismes legisladors i governs. Actualment, la Plataforma aplega persones a títol individual i més de setanta entitats d'àmbits i sectors molt diversos, i s'ha convertit en una entitat referent en la matèria per a entitats socials, mitjans de comunicació i administracions.

En totes les campanyes de la PQA s'informa sobre el problema de la contaminació, els efectes i els focus principals, i es proposen solucions que ja estan funcionant en altres ciutats europees i per a les quals Barcelona està preparada. La lluita pel dret a respirar un aire net està relacionada estretament amb altres reptes urgents de la ciutat com són el canvi climàtic, la crisi energètica, la recuperació de l'espai públic i el dret a una ciutat saludable.

Menys cotxes, més salut

Barcelona és una de les ciutats d'Europa amb més densitat de vehicles per quilòmetre quadrat. Aquest fet, juntament amb les característiques geofísiques del territori, fa que tingui el doble de pol·lució que capitals com París o Londres.

La campanya "Menys cotxes, més salut" es va llançar el 7 de juny amb l'objectiu d'interpel·lar el govern de la ciutat, a través de la implicació ciutadana, perquè s'apliquin amb urgència dues mesures efectives de reducció del trànsit privat que ja funcionen en moltes ciutats europees. Una és l'aplicació d'un peatge de congestió, que consisteix a pagar una taxa diària per conduir dins de la ciutat, cosa que beneficiaria l'ús del transport públic. L'altra és la creació d'una zona de baixes emissions de restricció, no per antiguitat dels vehicles, sinó per les emissions en condicions de conducció real i les necessitats de reducció de NO₂ per complir els nivells legals, una situació que afecta principalment els vehicles dièsel.

La campanya ha desenvolupat la seva estratègia comunicativa a través de la web menyscotxesmessalut.org, el treball amb mitjans de comunicació (roda de premsa, comu-

58

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

Bona pràctica

nicats, articles), campanyes en xarxes socials, producció de materials de divulgació (fullets, un spot i cinc audiovisuals), més de vint xerrades, accions com la participació en la Festa de la Bicicleta i també a través del projecte “Enlaira’t. Deixa enrere els fums”. Actualment més de 2.800 persones han signat la campanya, i l’impacte en l’opinió pública es pot valorar per la important presència en mitjans de comunicació i la petició de xerrades sobre aquest tema, així com l’augment de l’activitat i els seguidors a les xarxes socials.

Enlaira’t. Deixa enrere els fums

“Enlaira’t: Deixa enrere els fums” és un projecte de sensibilització i educació ambiental dirigit a l’alumnat d’ensenyament secundari obligatori que la Plataforma va desenvolupar el curs 2017-18, amb la participació de 300 estudiants de 10 centres educatius de 8 districtes de Barcelona. Els centres van treballar durant dos mesos a través d’exercicis de recerca i l’elaboració de pòsters científics sobre la qualitat de l’aire i les possibles solucions per reduir la contaminació.

El treball va culminar amb la celebració d’un Congrés, el 3 de maig de 2018, que va reunir

alumnat i professorat amb experts i expertes de primer ordre en la matèria (Xavier Querol, Dr. Jordi Sunyer, Silvia Casorrán i Glòria Carrasco), i on es van presentar i contrastar els treballs realitzats i es van identificar col·lectivament nous reptes que cal abordar. El projecte va captar l’interès mediàtic i va aparèixer en més de deu mitjans de comunicació. L’execució del projecte va generar interès en altres centres, que van demanar de participar-hi, i gràcies també a la bona valoració del projecte per part de tots els participants es va decidir continuar el curs vinent. Un altre resultat és l’interès mostrat pel programa Escoles + Sostenibles de l’Ajuntament de Barcelona per identificar accions de coordinació que puguin enfortir el projecte.

Unim els tramvies

La Plataforma per la Qualitat de l’Aire també participa activament en Unim els Tramvies (unimelstramvies.org), una plataforma unitària d’entitats veïnals, socials i sindicals de l’àrea metropolitana de Barcelona que treballa un projecte clau per a la qualitat de l’aire i la mobilitat sostenible: la connexió de les dues xarxes de tramvia per l’avinguda Diagonal. Acabar els 3,8 quilòmetres de tramvia connectaria nou municipis i permetria enllaçar amb gairebé totes les línies de metro i Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya del Vallès. Membres de la PQA van participar en rodes de premsa, com a ponents en cinc conferències i jornades, en la producció d’audiovisuals i en nombroses accions com la manifestació del 20 de gener de 2018, en la qual va participar més d’un miler de persones. Les campanyes a les xarxes socials i als mitjans de comunicació van aconseguir posar a favor del projecte l’opinió pública. Les accions van visibilitzar el suport de set dels nou municipis afectats i van ampliar els suports socials tant de les quatre universitats catalanes com de les empreses del 22@.

59

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

Bona pràctica

Stop Creuers

El port de Barcelona és el segon focus de contaminació de la ciutat. Més del 90% de les emissions procedeixen dels vaixells que utilitzen combustibles amb alt contingut de sofre, prohibits a terra. En el cas dels creuers, l'impacte sobre la població resulta evident, en ser navegació costanera i continuar cremant fuel per mantenir totes les seves instal·lacions actives quan estan atracats, de manera que afecta especialment els barris més propers a les terminals.

Durant el 2017 es va informar a través de jornades, comunicats de premsa i xarxes socials d'aquest problema i de les solucions que estan aplicant altres ports europeus. Amb l'anunci de la construcció d'una nova terminal de creuers, la PQA va participar en la campanya #NovaTerminalNo, que es va manifestar el 25 d'octubre de 2017 i va obtenir molts suports i ressò mediàtic. Es va aconseguir que els ajuntaments de Barcelona i del Prat de Llobregat s'hi posicionessin en contra.

Per saber-ne més:

Objectiu del Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat: Objectiu 3: Qualitat ambiental i salut.

Durada: Campanyes iniciades el 2017 amb continuïtat durant el 2018.

Valors destacables de la bona pràctica: Iniciativa col·laborativa i pedagògica, transversal, amb una forta repercussió sobre la salut humana, el medi, la mobilitat, aspectes energètics i climàtics. Comunicativa, exemplificadora per a altres entitats, plataformes i administracions que treballen en l'àmbit de la millora ambiental de la qualitat, i amb un impacte sobre un nombre elevat de beneficiaris, evidenciat per nombrosos estudis científics.

Impulsor: Plataforma per la Qualitat de l'Aire

Es poden consultar les entitats que formen part de la Plataforma a www.qualitatdelaire.org/p/qui-som.html

60

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

Bona pràctica

Contacte: qualitat.aire@gmail.com | www.qualitatdelaire.org | Facebook: www.facebook.com/qualitat.aire/ | Twitter: [@Qualitat_Aire](https://twitter.com/Qualitat_Aire)

Video: Canal YouTube de la Plataforma per la Qualitat de l'Aire www.youtube.com/channel/UCwmDrhLjpKzWZycVICDhM5g

Col·laboradors: Suport del projecte europeu CAPTOR a algunes activitats de la campanya "Menys cotxes, més salut" i del projecte La Filadora que va finançar el projecte "Enlaira't. Deixa enrere els fums".

Entitats que han contactat amb la Plataforma per crear aliances o coordinar accions: Som Meridiana, taules de participació i debat dels conflictes socioecològics relacionats amb l'àrea metropolitana de Barcelona, projecte InSPIRES i la Universitat Oberta de Catalunya (recerca sobre el turisme massiu i aportacions sobre els impactes de les emissions, especialment, dels creuers).

Indicadors associats

Actualment, la Plataforma per la Qualitat de l'Aire s'ha convertit en interlocutora en relació amb els temes que treballa per a les administracions i partits polítics, i participa en les dues taules consultives de l'Ajuntament de Barcelona i de la Generalitat de Catalunya. És requerida pels mitjans de comunicació amb repercussió, especialment en premsa escrita.

Aliances construïdes amb altres plataformes com Som Meridiana, Unim els Tramvies i l'Assemblea de Barris **per treballar el problema de contaminació** com un dels eixos de les seves lluites respectives.

Més de 2.800 persones han signat la campanya "Menys cotxes, més salut".

300 estudiants de 10 centres educatius de 8 districtes de Barcelona participen en el projecte "Enlaira't. Deixa enrere els fums".

Visibilització del problema de la contaminació dels creuers en l'opinió pública.

Inclusió de la fiscalització als NOx dels vaixells en la nova llei de canvi climàtic, una de les demandes que la Plataforma va presentar durant el seu tràmit parlamentari. Realització d'un estudi de mesurament d'immissions als barris propers al port de part de l'Ajuntament de Barcelona.